
Treguesit për caktimin e normës në % të shtesës kundërciklike të kapitalit (KUNC)

Në përputhje me rregulloren “Për shtesat makroprudenciale të kapitalit” miratuar me vendimin nr.41, datë 05.06.2019 të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë dhe udhëzimet e Bordit Evropian të Rrezikut Sistemik, për përcaktimin e normës së shtesës kundërciklike të kapitalit përdoren treguesit e referencës. Këta tregues synojnë të reflektojnë në mënyrë sa më të drejtë ciklin e kreditimit dhe rreziqet që shoqërojnë rritjen e tepërt të kreditimit në vend, si edhe të konsiderojnë në mënyrë të përshtatshme specifikat e ekonomisë së vendit. Vlerat sasiore të treguesve janë gjithmonë subjekt i interpretimit dhe analizës së ekspertëve të cilët në analizë mund të përfshijnë edhe faktorë të tjerë cilësorë.

Midis treguesve të referencës, si *tregues parësor* shërben “Hendeku i raportit të kredisë për ekonominë ndaj Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB)”, që paraqet devijimin e vlerës aktuale të raportit “Kredi për ekonominë/PBB” nga prirja e tij afatgjatë. Ky tregues sinjalizon mundësinë e rritjes së tepërt të kreditimit në raport me rritjen ekonomike dhe eventualisht, rritjen e rreziqeve sistematike ciklike. Si *plotësues* të treguesit parësor, shërbejnë disa nëntregues të tjerë të grupuar në indeksin e treguesit të paralajmërimit të hershëm (TPHP). Krahas treguesit parësor, ky tregues përbëhet edhe nga pesë nëntregues të tjerë, të cilët sinjalizojnë zhvillimet në kreditim dhe në aktivet jofinanciare (tregu i pasurive të paluajtshme).

Arsyetimi mbi caktimin e normës në % të KUNC

Tabelat në vijim paraqesin vlerat më të fundit të disponueshme të treguesve të përzgjedhur dhe mesataret historike përkatëse.

Nga tabela 1, vërehet që shifra e treguesit parësor regjistron vlera negative dhe larg vlerave të pragut krahasues që, si rregull, do të shoqërohej me rritjen e normës së shtesës kundërciklike të kapitalitⁱ. Vlera e treguesit, është ngushtuar si kundërt të njëjtës periudhë një vit më parë ashtu edhe ndaj tremujorit paraardhës.ⁱⁱ

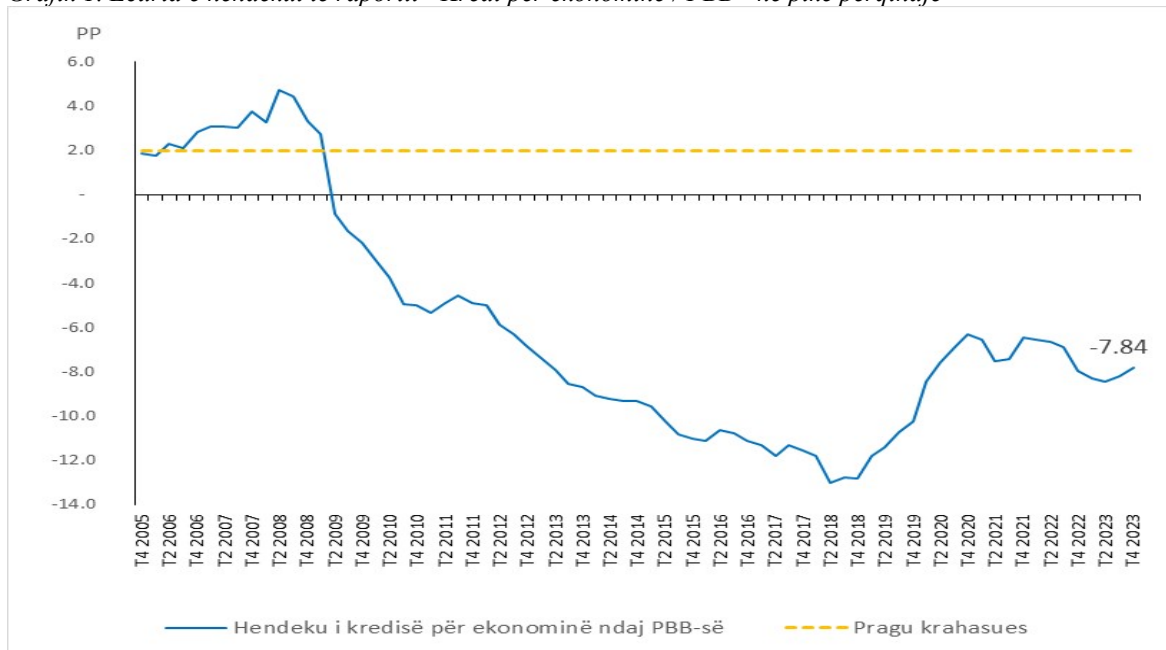
Tabelë 1. Treguesi parësor

Treguesi parësor ⁱⁱⁱ	Mesatarja historike		T4-2023
	T4-2003 : T4-2008	T1-2009 : T3-2023	
<i>Hendeku i kredisë për ekonominë ndaj PBB-së^{iv}</i>	1.90 pp	-7.93 pp	-7.84 pp ^v

Burimi: Banka e Shqipërisë dhe INSTAT.

Zhvillimet vjetore reflektojnë rritjen më të lartë të produktit të brendshëm bruto të vjetorizuar kundrejt rritjes së kredisë për ekonominë. Zhvillimet në treguesin parësor kanë qenë në të njëjtin kah (ngushtim i vlerave), si për segmentin “biznes” ashtu dhe atë “individë”. Ky i fundit ka dhënë edhe kontributin kryesor. Megjithatë, në afat të gjatë, vlera e treguesit parësor për “individët” luhetet më afër nivelit “zero”, duke sinjalizuar nevojën për një vëmendje të shtuar.

Grafik 1. Ecuria e hendekut të raportit “Kredi për ekonominë / PBB” në pikë përqindje

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Vendimarrja e Bankës së Shqipërisë mbi përcaktimin e normës së shtesës kundërciklike të kapitalit merr në konsideratë edhe ecurinë e TPHP. Ecuria e nëntregueve përbërës të tij paraqitet në tabelën në vijim. Zhvillimet e periudhës pasqyrojnë një përshejtim të mëtejshëm ritmit rritës, si në terma vjetorë ashtu edhe tremujorë, të portofolit të kredisë për pasuri të paluajtshme. Për rrjedhojë, vlerat e nëntreguesit tejkalojnë në mënyrë të ndjeshme mesataren historike. Nga ana tjetër, indeksi i çmimit të banesave ka vijuar të ngadalësojë ritmin e rritjes për të katërtin tremujor në radhë¹. E njëjta prirje vërehet edhe në ecurinë e raportit të këtij nëntreguesi kundrejt atij të qirasë, në vijim të rritjes së vlerave të indeksit të kësaj të fundit që prej fillimvitit 2022. Pavarësisht këtij zhvillimi, vlera e këtij nëntreguesi vijon të qëndrojë mbi mesataren historike. Ecuria e këtyre dy nëntreguesve, të cilët priren të përforcojnë ecurinë e njëri-tjetrit, monitorohet ngushtësisht. Qëllimi është që, duke përdorur edhe informacionet që lidhen me ngarkesën me borxh të familjeve, të identifikohen dhe parandalohen situatat në të cilat ecuria e çmimeve në tregun e pasurive të paluajtshme është e paqëndrueshme. Së fundi, nëntreguesi i intensitetit të kredisë për ekonominë ka vijuar të ruajë ritmin rënës në terma vjetorë, por regjistron vlera më të larta në terma tremujorë.

¹ Në vetvete ky tregues është më i lartë në terma vjetorë, por për shkak të metodologjisë së përlllogaritjes së tij, ku vlerat e rritjes së tij zbuten për tetë tremujorë, rezultojnë me prirje rënëse.

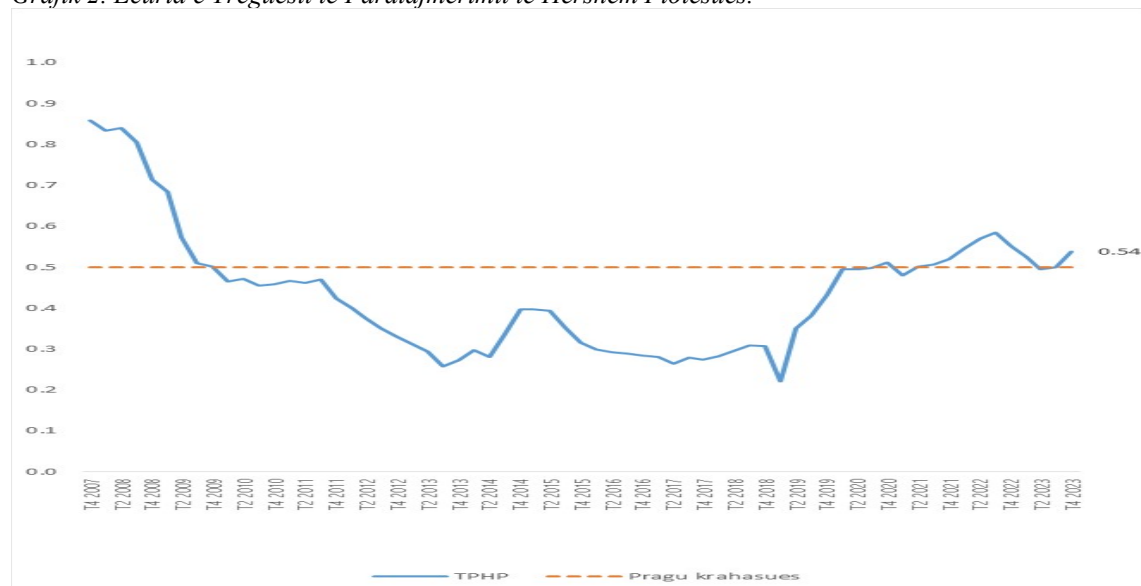
Tabelë 2. Treguesit plotësues

Treguesit plotësues dhe indeksi TPHP	Mesatarja historike (T4-2003 : T3-2023)	T4-2023
Intensiteti i kredisë për ekonominë ^{vi}	2.9%	1.02%
Ndryshimi vjetor i kredisë bankare për pasuri të paluajtshme	20.4%	40.8%
Ndryshimi vjetor i indeksit të “çmim i banesave / vlera e qirasë” ^{vii}	8.6%	12.6%
Ndryshimi vjetor i indeksit të çmimit të banesave ^{viii}	6.4%	15.3%
Rritja vjetore e kredisë bankare ^{ix}	13.9%	3.4%
Indeksi TPHP ^x	0.50	0.54

Burimi: Banka e Shqipërisë dhe INSTAT.

Në fund të tremujorit të katërt të vitit 2023, vlera e indeksit TPHP regjistron vlera mbi pragun krahasues duke u rritur ndaj tremujorit të kaluar, por ruan prirjen rënëse në terma vjetorë (0.55).

Grafik 2. Ecuria e Treguesit të Paralajmërimit të Hershëm Plotësues.

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Mbështetur në të dhënat dhe analizën e treguesve të mësipërm, rezulton se, pavarësisht disa zhvillimeve më të spikatura në tregues të caktuar që kërkojnë monitorim të kujdesshëm, rreziqet që lidhen me kreditimin e tepërt mbeten në nivele të kontrolluara.

Si rezultat norma e shtesës kundërciklike të kapitalit (KUNC) për Shqipërinë, propozohet të vijojë të jetë 0%.

SQARIME:

ⁱ Rritja e shtesës kundërciklike të kapitalit mund të jetë e nevojshme edhe nëse vlerat e treguesit parësor janë më të vogla se pragu krahasues. Ky është rasti kur, pavarësisht ecurisë së kredisë në përgjithësi, vërehen zhvillime të shpejta të kreditimit në sektorë të caktuar, të cilat konsiderohen të paqëndrueshme dhe burim rreziku për qëndrueshmërinë e sistemit financiar dhe të tregjeve.

ⁱⁱ Vlera e treguesit parësor ishte: [-7.98] pp në T4-2022, [-8.28] pp në T1-2023, [-8.45] pp në T2-2023 dhe [-8.20] pp në T3-2023.

ⁱⁱⁱ Në analizën e vlerave në tabelë, duhet konsideruar që vlerat e llogaritura të treguesit parësor dhe të mesatares së tij historike, ndryshojnë për shkak të dy grupeve të faktorëve: a) zhvillimeve në vlerat e kredisë për ekonominë dhe të PBB-së; dhe b) rishikimeve të vlerave të PBB-së, që kryen rregullisht Instituti i Statistikave (INSTAT). Këto dy grupe faktorësh mund të ndikojnë mbi vlerën e treguesit parësor, në të njëjtin kah ose në kahe të ndryshme.

^{iv} Vlera e PBB-së është llogaritur si shuma e vlerave të katër tremujorëve të fundit. Për T4-2023, norma e rritjes reale të PBB-së është 3.8%. Vlera e rritjes ekonomike të periudhës mund të jetë subjekt rishikimi në periudhën pasardhëse nga INSTAT.

^v Vlera e treguesit parësor për T4-2023 shënon një ngushtim (përmirësim) të hendekut të kredisë në krahasim me vlerën e T4-2022 [-7.98]. Në këtë ndryshim ka ndikuar rritja më e lartë e produktit të brendshëm bruto të vjetorizuar kundrejt rritjes së kredisë për ekonominë.

^{vi} Vlera absolute e rritjes vjetore të kredisë për ekonominë si raport ndaj vlerës së vjetorizuar të PBB-së (shuma e vlerave të PBB-së për katër tremujorët e fundit).

^{vii} Vlerat e indeksit zbuten për 8 tremujorët e fundit. Në T4-2020, metodologjia e përlllogaritjes të indeksit të qirasë ka ndryshuar duke sjellë edhe ndryshimin e vlerës mesatare historike të tij.

^{viii} Vlerat e indeksit zbuten për 8 tremujorët e fundit. Në T2-2019, metodologjia e ndërtimit të indeksit ka ndryshuar duke sjellë edhe ndryshimin e vlerës mesatare historike të tij.

^{ix} I referohet totalit të kredisë së dhënë nga sektori bankar për sektorin publik dhe atë privat jofinanciar.

^x Nëntreguesit individualë, së bashku me treguesin parësor, përbëjnë “Treguesin e Paralajmërimit të Hershëm Plotësues”. Treguesi është ndërtuar në trajtë indeksi dhe secili prej nëntreguesve ka të njëjtin peshë. Pragu krahasues për indeksin TPHP, është përcaktuar në nivelin 0.5. Për më shumë informacion, lutem referojuni metodologjisë “Për Shtesën Kundërciklike të Kapitalit:

https://www.bankofalbania.org/Stabiliteti_Financiar/Politika_makroprudenciale/Instrumentet_e_politikes_makroprudenciale/Akte_te_miratuara/.